

CALGARY: Vidět rodeo – a vrátit se

Vzrušující kovbojské slavnosti Calgary Stampede jsou nejlepší na světě.

Na Skalnaté hory jsem čekala dlouho: teprve 40 kilometrů před Calgary je jasné, že temné stíny na obzoru, které mohly být čímkoli včetně mraků, jsou hory. Konečně vidím jejich obrysy. Ale než si je prohlédnu zblízka, spatřím ještě něco stejně vzrušujícího. I když jiným způsobem.

MUŽ ZŮSTAL ležet na hnědé, kopyty zvířat rozryté zemi a chvíli se vůbec nehýbal. Nad stadionem zavládlo mrtvolné ticho: jako by všichni, kdo na něho upírali zrak, přestali dýchat. Trvalo to jen krátký okamžik. Tvář měl ještě stále zaobroušenou do hlíny, když zdvihl pravou ruku sevřenou v pěst a praštil s ní do země. Něco zakřičel. Neslyšeli jsme co, ale třináct tisíc lidí v hledišti si zhluboka oddechlo a někteří začali i tleskat. Zatímco se muž sbíral ze země, doběhlo k němu pár chlapů. Pokynul jim rukou, že je všechno v pořádku. Vrátili se ke své práci a snažili se od kovboje odlákat a odehnat býka zuřivě skákajícího a útočícího na všechno kolem. Diváci, kteří

ještě před pár vteřinami nevydali ani hlásek, teď hlučeli, jako by si chtěli vynahradiť prožitý úlek. A když se z amplionu ozval hlas moderátora, oznamující, jak dlouho se kovboj udržel na hřbetě rozruženého býka, neslyšeli byste pro jejich jáсот ani vlastní slovo. Tisíce rukou se roztleskaly a kovboj, kulhající k ohradě arény, jim zamával. Potom se sehnul, zdvihl ze země svůj širák, oprášil ho úderem o kožené nohavice, nasadil si ho na hlavu a přistoupil k ohradě. Vyškrábal se na ni, jako by se před chvílí nic nestalo. Kovbojové jsou tvrdí chlapi! Rodeo pokračuje dál...

Nejdůležitější je se k němu dostat, pak už jde všechno samo. Nejrodeovatější rodeo na světě se odehrává v hlubinách Kanady, kam let z Česka trvá skoro patnáct hodin. Když už ale jste jednou ve správnou dobu na správném místě, pak nic nebrání královské hostině plně vrcholných prožitků.

Správné místo se jmenuje Calgary a je hlavním městem provincie Alberta. Slunce pálí jako zjednané, teplota se blíží čtyřiceti stupňům a i v místních novinách jsou z toho celí vedle a píší o rekordu. Většina lidí má na

hlavě stetson nebo kšiltovku, a kdo nemá nic, je zcela jasně turistou z cizí země. Cizinec se pozná i podle toho, že je v tričce s krátkým rukávem a kraťasech. Kovbojové a ostatní zdejší se samozřejmě vyznají a chodí v košilích ze zvláštní silné bavlny, které kupodivu chladí a vůbec v nich není vedro, s dlouhým rukávem a v džínách s nažehlenými puky.

Poměr mužů a žen v hledišti nejslavnějšího profesionálního rodea na světě je celkem „fifty fifty“, poměr cowboys a cowgirls soutěžících o desetitisíce dolarů zhruba 300 : 12. Podle mínění mnoha zasvěcených se nejslavnější americké rodeo jezdí právě tady, v Calgary. Ostatně Calgary je všeobecně považováno za hlavní město severoamerických kovbojů. A omamná, více než týdenní show, zahrnující i profesionální rodeo, se tady každoročně koná pod názvem Calgary Stampede a rodeo se při ní jezdí už 96 let. Počet návštěvníků přesahuje milion, částka vyplacená na odměnách se blíží ohromujícím dvěma milionům dolarů a těch, kteří o ně soutěží, jsou skoro čtyři stovky včetně dětí. Hluk, který diváci vydávají, aby povzbudili své favority

nebo vyjádřili obdiv k výkonům soupeřů, lze přirovnat k rachotu na fotbalovém stadionu při dobře rozjetém derby italské ligy.

Udržet se na hřbetě mustanga nebo býka zdvočetlého pichlavým pásem ve slabinách je umění, které pravděpodobně ani neumím dost ocenit. Ačkoli – mně dělá potíže udržet se i na hřbetě otupělého koně poklidně kráčejícího na vyjížďku kolem farmy... Někteří kovbojové spadnou vzápětí po tom, co jsou vypuštěni z boxu do arény, ale takových není moc. Na Calgary Stampede se dostanou jenom nejlepší z nejlepších. Ovšem i nejlepší potřebují trochu štěstí. Aby je rozhodčí vůbec hodnotili, musí se jezdcí udržet osm vteřin a dodržet řadu dalších pravidel. Někteří vydrží až dvojnásobnou dobu.

Profesionální rodeo zahrnuje šest hlavních disciplín: jízdu na mustangovi v sedle a bez sedla, jízdu na býkovi, zápas s býkem, lasování telat a rychlostní závod žen mezi barely, který je jedinou dívčí disciplí-

nou rodea. Těžko říct, jestli je některá z nich neatraktivnější nebo jedna zajímavější než druhá, protože úplně všechny jsou vzrušující. Kovboj na mustangovi v sedle má oporu sedla, ale obě ruce má „v luftě“ – jednou rukou drží uzdu, druhá mu vlaje nad hlavou. Úspěch záleží především na jezdcově síle. V disciplíně bez sedla jde hlavně o schopnost udržet rovnováhu; kovboj ztrácí výhodu stabilního sedu, ale zase svírá držadlo upevněné na popruhu kolem koňské hrudi. Stejným způsobem se drží i na býčím hřbetě, ale neodvažují se hodnotit, kde je to snazší. Výhoda koně možná spočívá v tom, že kovbojovi hrozí o něco menší nebezpečí, že bude vyhazujícím zvířetem po dopadu nakopnut – alespoň tak se mi to jevílo, ale možná to byla jenom iluze...

Kovbojové předvádějí fantastické výkony: sedět na koňském nebo býčím hřbetě a vyrovnávat se s prudkými a často protisměrnými pohyby zvířete

či zvládat situace, kdy se „zapíchne“ do země, je srovnatelné například s nárazem rozjetého auta do zdi. Auto zastaví, ale člověk si zlomí vaz, neboť jeho hlava pokračuje danou rychlostí dále... Býk váží přes 800 kilogramů a kovboj ho drží jednou rukou, přetížení bývá v některých okamžicích vražedné. Proto si jezdcí chrání zátylek speciálním límcem. A proto při soutěži v jízdě bez sedla na koni více leží, než sedí, aby se přetížení rozložilo na celé tělo a odlehčilo se hlavě a krku.

Při zápase s býkem si může kovboj špatně vypočítat skok z koně po býčí hlavě a roh zvířete mu pošmírá žebra. Možná svazování telátek je nejméně nebezpečné, ale vyžaduje ďábelskou rychlost. Vítěz této soutěže potřeboval na to, aby chytil tele do lasa, seskočil z koně, lapil tele, zvedl ho ze země (tele musí mít podle pravidel všechny čtyři nohy ve vzduchu), práskl jím zpět na zem a svázal mu tři nohy, pouhé tři a půl vteřiny. Odměna byla sladká: 50 000 dolarů.

RODEO NENÍ ŠPINAVÉ

O kovbojích člověk tak nějak předpokládá, že jsou to špinavá, smradlavá a hrubá individua. Asi pod dojmem špatných westernů. Jenomže když se mezi nimi proplétáte, ucítíte tak akorát koňskou vůni, ale žádný puch typu „cestující z pražské tramvaje“. A jejich oblečení vypadá, jako kdyby neustále procházeli pračkou. Vůbec nechápu, jak to dělají, ale i když se vyválí v hlině, zůstávají jejich džíny a košile čisté. Třeba takový wrestling s býkem. Správně bych měla říct pěkně česky povalení dobytčete, ale když to je tak nudné vyjádření! Kovboj skáče plavmo za jízdy ze sedla na býčka, pravou rukou ho obejmě kolem krku a levou chytne za roh, nasadí mu nelsona, oba se zřítí na zem, ale býk jde nohama nahoru, hlavu má skroucenou pod kovbojovou paží, muž se zapře podpatky do hlíny a zadkem vyryje brázdu – a pak se zvedne, jeho košile zůstává relativně bílá, sebere klobouk, oklepe ho o koleno, nasadí a jde.

Džíny, košile a tvrdý stetson na hlavě jsou tady vrcholně společenským oblekem. Tričko si mohou obléknout diváci, na ostatních ho nevidíte. Krátké rukávy? Klidně, ale pokud se chcete nepozorovaně zamíchat do kovbojské komunity, budete nápadní jako falešná pětka, prostě na první pohled cizinec. Panuje vedro k padnutí, tisíce hrdel protékají tisíce litrů vody, koly a také piva, ale opilce nevidíte. Všichni, kovbojové, pořadatelé i diváci, vypadají jako ze škatulky.

Mou pozornost upoutala malá drobná hnědovláška projíždějící se na kobylce po dráze za arénou. Zkoumala a čistila její kopyta, potom se o něčem radila s mužem ve světlé modrobíle proužkované košili, který jí pomáhal s koněm. V té chvíli jsem netušila, že dívka „má cenu“ skoro 90 000 dolarů, jež vyhrála na rodeu v předcházejícím roce, kdy zvítězila i tady na Calgary Stampede. A nejen já, ale ani nikdo jiný nevěděl, že tentokrát bude na Stampede vyhrávat znovu a nakonec zvítězí i ve finále a odnese do banky dalších skoro 70 000 dolarů.

„Vaše manželka, nebo dcera?“ ptám se muže s jezdeckými proprietami v ruce, když dívka s koněm odklusala.

„Dcera,“ odpovídá trochu udiveně. Později jsem došla k závěru, že byl překva-

Jill Besplugová, šampionka >

pený ne tím, že bych devatenáctiletou Jill považovala za jeho manželku, ale protože jsem evidentně nevěděla, o koho se jedná. A také možná proto, že podobné otázky nepatří v Kanadě zrovna ke zdvořilým.

Vítězové rodea jsou v Severní Americe populární stejně jako hvězdy pop-music, filmové star nebo přední hráči baseballu. A Jill Besplugovou zná snad každý, kdo dnes přišel na rodeo. Nejen to, zná ji každý fanoušek rodea po celé Kanadě. Stala se nejmladší vítězkou v historii. Navíc je to i pěkná holka. A nejrychlejší ze všech; jako jediná se dostala pod 18 vteřin. Byl to úchvatný pohled, jak Jill na své devítileté oříškově hnědé klisně jménem Chick v plném trysku objížděla všechny tři barely, jak se Chick vždycky v oblouku zapřela všema čtyřma, aby se z velké rychlosti dokázala zastavit, bezpečně obkroužit a neporazit barel a neztrácet přitom čas. Mnoho koní na měkkém nepevném povrchu uklouzlo, včetně koně šampionky z USA a největší Jilliny soupeřky – ale přesně to je barrel racing: umět vést koně tak, aby neuklouzl.

„Naprostě ohromující,“ řekl Neal Besplug, když jsem zkoumala jeho pocity těsně poté, co se zastavila časomíra dceřiny jízdy. „Jill nikdy nepodléhá tlaku okolností,“ dodal. „Zůstává úplně chladná a klid přenáší i na koně.“ Její finálová jízda byla jednou

